

България. Дирекцията на статистиката, като има прѣдвидѣ опита на миналото, ще направи всичко възможно за да постигне възможния минимумъ грѣшки и непълноти. Обаче все таки, както навсѣкадѣ, така и у насъ, първото сериозно прѣдприемане на една нова статистика е важно не толкова въ научно, колкото въ методологическо и техническо отношение. Сега, слѣдъ изработването на настоящата публикация, Дирекцията смѣло може да каже, че страховетѣ ѝ сѣ били отчасти прѣвувеличени и че добититѣ резултати надминаха очакванията ѝ.

Мъчнотитѣ и затрудненията при събиране суровия стат. материалъ. Като резюме на до тукъ изложението, Дирекцията иска да скицира всичкитѣ ония мъчнотии, които се изпрѣчиха при прѣдприемането на първата криминална статистика за 1910 год.

1. Общата мъчнотия, която нашата статистика срѣща въ своята служба, се обуславя отъ общата култура на населението. Тая мъчнотия се изразява отъ една страна въ недовѣрието и отчуждеността на населението отъ статистиката, а отъ друга — въ неподготвеността му да разбира правилно въпроситѣ на статистиката и да имъ дава пълни и вѣрни отговори.

Въ това отношение недостатъчната култура на населението, за жалостъ, се простира и до нѣкои отъ органитѣ на общинската власть, и даже, ако и като изключение, и до по-горнитѣ административни органи. Индиферентността къмъ статистиката и несъзнаването важността и значението на истината въ статистиката сѣ излагали твърдѣ много интереситѣ и на криминалната статистика. Бавното доставяне на свѣдѣнията бѣ едно отъ най-силно гнѣтящитѣ криминалната статистика послѣдствия отъ това положение.

2. Мъчнотитѣ, за които се говори при избора и опрѣдѣлянето на обектитѣ, не закъснѣха да се проявятъ и при събирането на суровия материалъ.

Ако и намалена до краенъ минимумъ, работата на съдилищата за криминалната статистика не закъснѣ да възбуди реакция въ нѣкои съдилища. Наистина, послѣднитѣ бѣха малко, ала тѣ причиниха голѣми огорчения на Дирекцията. Такива съдилища възприеха работата по криминалната статистика като чужда тѣмъ работа, като услуга вършена на чуждо учрѣждение — Дирекцията на статистиката — и се чувствуваха принудително натоварени съ една чужда и немаша никаква общностъ съ съдийскитѣ задължения работа. За Дирекцията бѣ голѣма грижа въ такива случаи да пояснява, че криминалната статистика, като всѣка статистика, е *обща на държавата*, а не на Дирекцията на статистиката, и че конкретно въ случая, ако може да става дума за услуги вършени отъ едно учрѣждение на друго, то тѣмо Дирекцията върши услуга на правосъдната администрация, слѣдователно и на съдилищата, като прави криминална статистика, а не обратното.

Естествено, тия затруднения съставляваха изключение.

По-чести бѣха затрудненията, които Дирекцията изпитваше по отношение експедитивността на изпращане свѣдѣнията отъ съдилищата. Може да се каже, че опрѣдѣленитѣ срокове за изпращане на свѣдѣнията, съ твърдѣ рѣдки изключения, не се спазваха. Още по-бавно вървѣше прѣписката, относяща се до възвръщането за поправка на свѣдѣнията. Дирекцията биваше принудена да моли и изисква тия поправки многократно и да ги очаква съ мѣсеци. Като какви затруднения е срѣщнала Дирекцията въ това отношение, може да се заключи отъ факта, че между Дирекцията и съдилищата сѣ се размѣнили по непрацането и поправка на материала за 1910 год. 5,632 писма.

И тия мъчнотии довеждаха често до цѣла пертурбация въ плана и метода на обработката. Тѣй, ако пър-

вата пратка свѣдѣния за 1910 год. и да се получи въ Дирекцията на 9 февруари 1910 год., обаче послѣднитя се получи едва на 20 юни 1912 год. и то въпрѣки своеврѣменното съобщение отъ всички съдилища, че тѣ сѣ изпратили окончателно до срѣдата на 1911 година всички свѣдѣния, относящи се за 1910 год. По тоя начинъ стана нужда два пѣти да се прѣкъсва започнатата обработка на материала, за да се прибавятъ нови карти къмъ изработенитѣ вече таблици и да се прѣработва всичко завършено.

Естествено, всички тия прѣпятствия и затруднения сѣ неминуеми спѣтници на всѣка нова статистика, и Дирекцията очаква отъ традицията и практиката да намалятъ и даже съвсѣмъ изключатъ въ бъдеще възможността да се проявятъ тѣ.

Въ тая посока, едно увеличение на административния персоналъ при съдилищата и отредяване на специално натоваренъ съ статистиката чиновникъ (подсекретаръ) е нужда належаща.*)

3. Друго едно важно затруднение срѣщна Дирекцията при събирането на свѣдѣнията за осъденитѣ лица по дѣлата, заведени по-рано отъ 1910 г. Понеже прѣзъ годинитѣ, които прѣдшествуваха годината 1910, съдилищата не можаха да иматъ прѣдвидѣ въпроситѣ, които щѣха да интересуватъ криминалната статистика, то частъ отъ свѣдѣнията, отнасящи се именно до тия прѣдшествуващи години, бѣха непълни и не съвсѣмъ точни въ *мѣста*. Съдилищата трѣбваше да попълнятъ *мѣста* съ подобни свѣдѣния главно чрѣзъ запитвания до общинскитѣ власти, а знае се какъвъ резултатъ дава подобно запитване, особно за ония лица, които сѣ промѣнили мѣстопрѣбиванието си. При тия условия, отъ една страна, наруши се твърдѣ много редовното ежемѣсечно изпращане на *прѣпискитѣ* въ Дирекцията, а отъ друга — оказа се твърдѣ трудно да се събиратъ свѣдѣния за всички случаи за прѣстѣпления, извършени двѣ, три и повече години прѣди 1910 год.

4. Най-послѣ, като едно твърдѣ голѣмо затруднение за Дирекцията и твърдѣ важна прѣчка за криминалната статистика се яви не напълно още уредената служба на бюрата за съдимостъ. Явно е, че при една добра организация на тия бюра, Дирекцията би имала възможностъ да прави всѣка година провѣрка и узнае, дали съдилищата сѣ ѝ изпратили свѣдѣния за всички осъдени за прѣстѣпления лица. Сега, естествено, тая провѣрка е невъзможна, защото свѣдѣнията на бюрата за съдимостъ не сѣ пълни. Освѣтъ това, непълнотата на свѣдѣнията за прѣдшествитѣ осъждания прави същеврѣменно невъзможно да се дава въ статистиката броя на осъденитѣ индивиди, на физическитѣ лица.

Всички тия мъчнотии и прѣчки съдѣйствуваха за вмѣкването на ония недостатѣци въ материала, за които се говори по-горѣ. Грѣшкитѣ въ даннитѣ за възрастта,

* Като характеристика, нека дадемъ слѣдното извлечение отъ писмото на единъ окръженъ съдъ до Главната дирекция на статистиката (вх. № 17,912 отъ 1911 год.), по случай повръщането на материали за поправка:

„Вие знаете, че поставената по тоя начинъ отъ министерството на правосъдието углавна статистика е една тежестъ за съдилищата... Не казвачи ли Министерството специални чиновници съ нужнитѣ за цѣлята познания, работата ще страда, а главно съдилищата се отрупватъ съ една работа, която винаги ще отбутватъ като второстепенна за тѣхъ, при толкова належаща работа, която сѣщо се извършва съ най-оскъденъ персоналъ. Даже, ако сега не бѣше ваканционно врѣме, едва ли и азъ (прѣдсѣдателя на съдѣтъ, б. р.) щѣхъ да мога да се занимамъ съ въпроса и Ви го изложя. Съдитѣ най-много цѣнимъ нуждата отъ углавната статистика и желателно е най-разпространително тя да се води, но трѣбва да се знае, че това безъ срѣдства и персоналъ не става и ако не се влѣзе въ споразумение съ Министерството на правосъдието за особенъ кредитъ и специални чиновници, по-добрѣ е да се не води, защото при послѣдното положение и тя нѣма да е точна, а ще да е, както и е, въ голѣмъ ущърбъ на съдийската ни работа“.